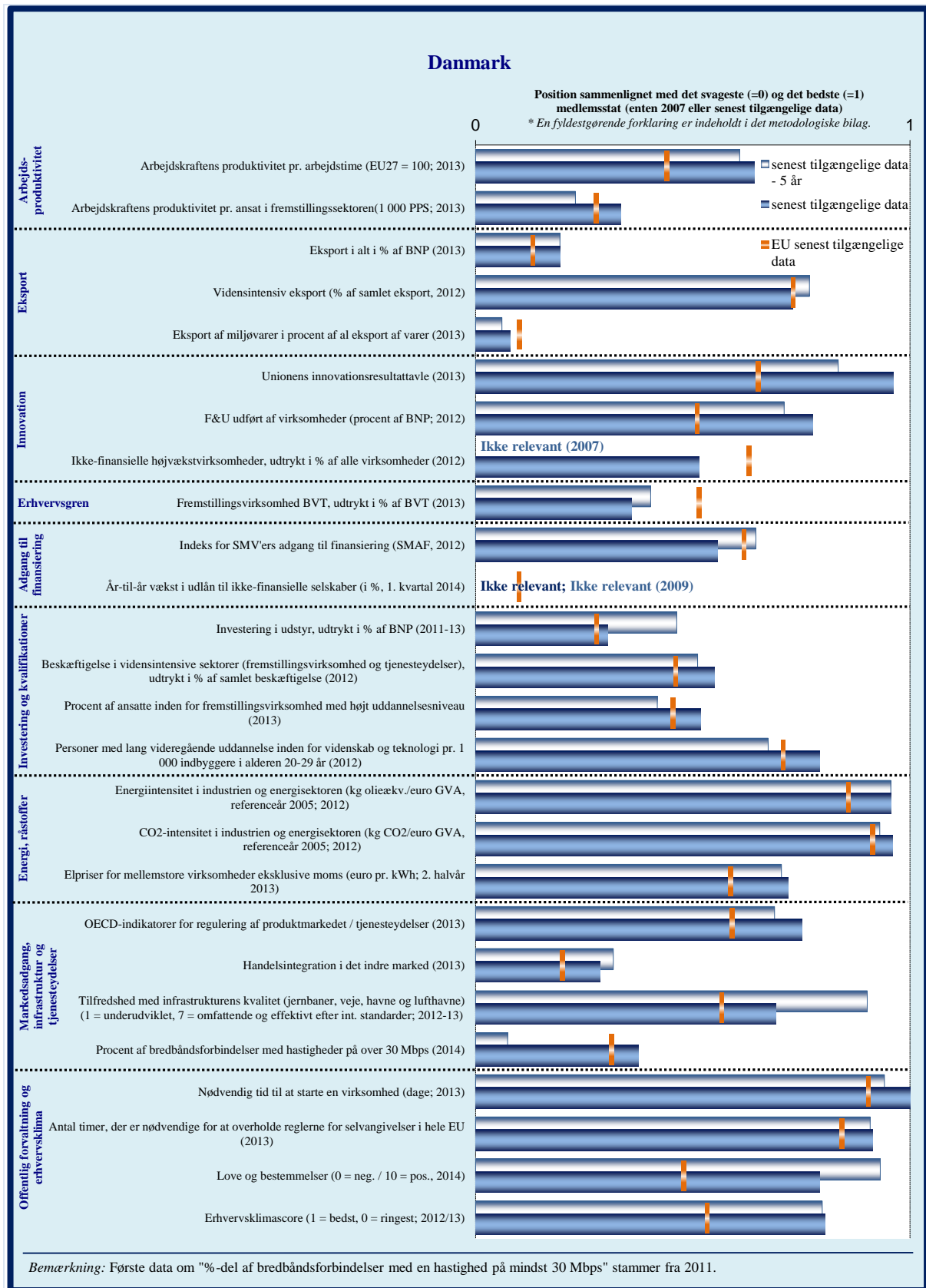
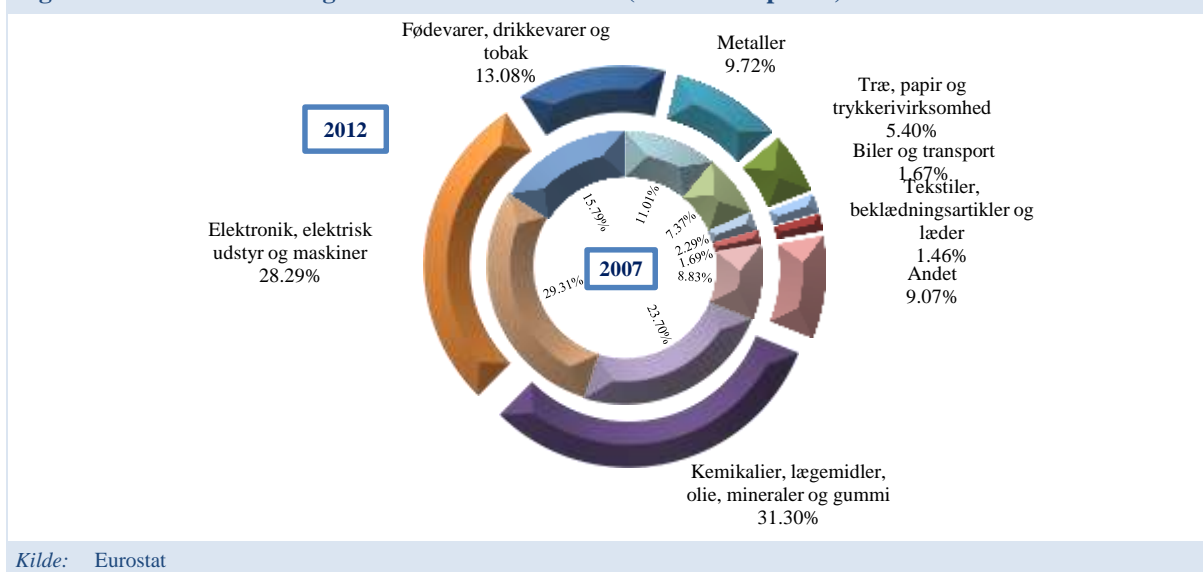

3.4 Danmark

Figur 3.4.1: Fremstillingsvirksomhedens sektorer (BVT i basispriser) - Danmark

3.4.1 Indledning og produktivitet

Danmark har en lille, men åben og velhavende økonomi. Efter en nedgang på -0,4 % i 2012 steg BNP med 0,4 % i 2013, hvilket hovedsageligt skyldtes efterspørgslen på hjemmemarkedet, især investeringer og det offentlige forbrug. Samtidig klarede importen sig bedre end eksporten, hvilket betød, at nettoeksporten havde en skadelig indvirkning på væksten. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2014 er økonomien ved at komme sig, da det reale BNP steg fra 1,5 % i 2013 til 1,9 % i 2014.

Dansk eksport fra fremstillingsvirksomhedens sektorer omfatter hovedsageligt maskiner og transportudstyr, kemikalier og føde- og drikkevarer og har fokus på varer i den højere prisklasse. Eksporten af højteknologiske produkter og varer med højere værditilvækst stiger stadig, dog langsommere end i mange konkurrerende lande. Figur 3.4.2 viser, at de tre største vidensintensive danske sektorer inden for fremstillingsvirksomheden befinder sig i en lignende situation som sidste år. Den største sektor er kemikalier, farmaceutiske produkter, petroleum og gummi (28,6 %), efterfulgt af elektronik, elektronisk udstyr og maskiner (27,8 %) og den traditionelle sektor for føde- og drikkevarer og tobak (15,5 %). De største forskelle i forhold til 2008 er, at kemikalier og farmaceutiske produkter er steget, primært på bekostning af metal.

3.4.2 Adgang til finansiering og investeringer

Adgang til finansiering

Finanssektoren er fortsat stabil, og bankerne har et godt kapitalgrundlag. Ifølge de små virksomheder i Danmark er betingelserne for adgang til finansiering dårligere, end de var før krisen, da bankerne forsøger at kompensere for den større risiko, der kan være ved små og mellemstore virksomheder (SMV'er). I årene før krisen var betingelserne for at kunne optage lån relativt enkle, da finansieringsinstitutterne lagde mindre vægt på solvens og andre indikatorer for virksomhedernes kreditværdighed ⁽¹⁾. Ifølge de senest tilgængelige data (2011) ligger procentsatsen for afviste låneansøgninger fra SMV'er på 20 %, hvilket er højere end EU-gennemsnittet (15 %). Nationale undersøgelsesdata, der stammer fra årene efter 2011, viste nylige forbedringer i virksomhedernes vurdering af deres adgang til lån ⁽²⁾. Kreditomkostningerne for SMV'er er 52 % højere end for store virksomheder. Dette skyldes dog hovedsageligt, at kreditomkostningerne for store virksomheder i Danmark er relativt lave. For lån på mindre end 1 mio. EUR lå de gennemsnitlige kreditomkostninger i Danmark på samme niveau som gennemsnittet i euroområdet i 2013 (uden tilbagekøbsaftaler).

⁽¹⁾ <http://www.nationalbanken.dk/da/publikationer/Documents/2012/11/WP81.pdf>.

⁽²⁾ <http://di.dk/SiteCollectionDocuments/Opinion/Konjunktur/Finansiering%202014Q2.pdf>.

De danske myndigheder har de seneste år gjort en stor indsats for at forbedre adgangen til finansiering for SMV'er og iværksættere. De har givet lån på mere end 0,3 mio. EUR til iværksættere, der ikke kan stille sikkerhed til en finansiering i den private sektor, og de har vedtaget et lovforslag, der har til formål at forbedre det danske marked for virksomhedsobligationer og værdipapirer.

Det seneste år har Den Europæiske Investeringsfond (EIF) og statens finansieringsfond, Vækstfonden, underskrevet to aftaler, der har til formål at støtte SMV'er og mikrovirksomheder. Den første aftale er en direkte garanti, der gør det muligt for Vækstfonden at tilbyde efterstillede lån på i alt 126 mio. EUR til nystartede virksomheder. Den anden aftale letter adgangen til mikrofinansiering.

SMV'er med finansielle problemer har ofte mindre kapital end større virksomheder. Denne mangel på egenkapital anses for at være én af de største udfordringer i fremtiden ⁽³⁾.

EIF og Dansk Vækstkapital støtter det danske marked for venturekapital ved at investere i danske venturefonde. Dansk Vækstkapital er en fond af fonde med et kapital på 4,8 mia. DKK (640 mio. EUR) fra private pensionsvirksomheder i Danmark. Den foretager også direkte ventureinvesteringer i virksomheder med særligt vækstpotentiale.

Investering

Efter krisen blev der i Danmark samt i Sverige og Belgien registreret et fald i investeringer.

Statslige investeringer som f.eks. Markedsmodningsfonden, Innovationsmiljøerne, Grøn Omstillingsfond og Dansk Vækstkapital samt investeringer fra Vækstfonden i fonde og særligt låneordninger bidrager alle til støtten af investeringer i iværksættere og SMV'er i Danmark.

3.4.3 Innovation og kvalifikationer

Innovation

I henhold til data fra 2013 ligger Danmark foran alle andre EU-lande, når det kommer til kvalifikationer, innovation, internationalisering, lydhør administration og nye chancer. Danmark halter dog

efter på områder som iværksætteri, særligt for så vidt angår mediedækning af iværksætteri, antallet af selvstændige erhvervsdrivende og iværksætterånd ⁽⁴⁾.

Danmark er blandt EU's førende inden for økoinnovation ⁽⁵⁾. Desuden tilbyder de danske cleantech-klynger innovative løsninger til den bæredygtige udnyttelse af naturressourcer.

Nystartede virksomheder, der har sigte på særdeles innovative sektorer, har brug for betydelige budgetressourcer for at kunne investere i forskning og innovation.

Innovationsresultattavlen 2013 ⁽⁶⁾ bekræfter Danmarks position blandt EU's "førende innovationslande" sammen med Finland, Tyskland og Sverige. De senest tilgængelige data viser topværdier for de fleste af de indikatorer, der måler SMV'ers innovative resultater. For eksempel har 38 % af danske SMV'er indført proces- eller produktinnovation, mens 40 % anvender interne forskningskapaciteter, innovativ markedsføring og organisationsstrategier. Disse virksomheders salgsindtægter afspejler dog ikke fuldt ud investeringer i innovation ⁽⁷⁾.

Salgsindtægterne fra de SMV'er, der sælger deres produkter online, er næsten dobbelt så store som EU-gennemsnittet. Derudover er salgsindtægterne fra de SMV'er, der deltager i EU-finansieret forskning, og dem, der køber deres vigtigste materialer online, også højere end EU-gennemsnittet.

Kvalifikationer

Antallet af danske virksomheder, der tilbyder uddannelse til deres ansatte, er næsten dobbelt så stort som EU-gennemsnittet. Situationen er endnu bedre, når man ser på antallet af ansatte, der deltager i uddannelser og erhvervsuddannelser (mere end tredobbelt) ⁽⁸⁾.

Selv om Danmarks uddannelsessystem ikke mangler ressourcer ⁽⁹⁾, viser undersøgelser fra

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm.

⁽⁵⁾ http://www.eco-innovation.eu/images/stories/Reports/EIO_Annual_Report_2012.pdf.

⁽⁶⁾ Unionens innovationsresultattavle 2013, <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation>.

⁽⁷⁾ SBA-faktablad 2013.

⁽⁸⁾ SBA-faktablad 2013.

⁽⁹⁾ Danmark har de højeste udgifter med hensyn til offentlige udgifter til uddannelse i OECD, udtrykt i procent af BNP.

⁽³⁾ <http://www.evm.dk/aktuelt>.

Produktivitetskommissionen, at uddannelsesresultaterne kan forbedres ⁽¹⁰⁾. Især resultaterne af PISA ligger under gennemsnittet i OECD.

Danmark er blandt de syv medlemslande, der nåede Europa 2020-målet om at nedbringe andelen af elever med ringe læsefærdigheder til under 15 % ⁽¹¹⁾.

Danmark er også blandt de elleve medlemslande, der nåede Europa 2020-målet om, at mindst 40 % af de 30-34-årige skal have gennemført en videregående uddannelse.

Produktivitetskommissionen anbefaler, at studerende tilskyndes "til at vælge uddannelser med gode beskæftigelses- og indtjeningsmuligheder", så de kan få de nødvendige kvalifikationer til at øge Danmarks konkurrenceevne.

3.4.4 Energi, råstoffer og bæredygtighed

Energiforbrug og -priser

Danmark har sat sig et ambitiøst mål for de vedvarende energikilder, der inden 2020 skal udgøre 50 % af elproduktionen. Dermed overgår det EU-målet om 27 % vedvarende energikilder inden 2030 ⁽¹²⁾. Dette ambitiøse mål vil have en betydelig indvirkning på Danmarks nuværende energimiks, der allerede i 2012 integrerede 26 % vedvarende energikilder.

For at nå dette mål planlægger Danmark at forbedre sammenkoblingskapaciteten med nabolandene for at kunne integrere øgede mængder af vedvarende energi og bevare et højt forsyningssikkerhedsniveau. Forbrugerfleksibilitet har også, om end mindre, betydning for integrationen af de svingende store mængder vedvarende energi. Timebaseret afregning og intelligent måling er en forudsætning for at kunne udnytte forbrugerfleksibilitet. I 2013 besluttede regeringen, at der inden 2020 skal opsættes nye elmålere - såkaldte Smart Meters - i hele Danmark. I dag får over halvdelen af elkunderne, der tegner sig for 75 % af det samlede elforbrug, fjernaflæst deres

elmålere, og i 2014 begyndte man at erstatte de resterende manuelt aflæste elmålere ⁽¹³⁾.

Danmark er fortsat en nettoeksportør af gas, og ifølge seneste vurderinger forventes denne tendens at fortsætte indtil 2025. Dette vil lette udviklingen og integrationen af vedvarende energikilder i energisystemet og bidrage til, at 2030-målet for vedvarende energikilder nås, da gas er et brændstof, der anses for at være velegnet til de nødgeneratore, der behøves i overgangen til et lavemissionssamfund.

I perioden 2008-2012 betalte danske husholdninger nogle af de højeste elpriser i EU, hovedsagelig på grund af skatter og afgifter. Dog faldt detailindustriens priser i samme periode ⁽¹⁴⁾.

Miljømæssig bæredygtighed

Selv om Danmark har gjort betydelige fremskridt inden for bæredygtighed og opnået en væsentlig forbedring af ressourceeffektivitet, er der dog stadig brug for en indsats inden for affaldshåndtering.

Danmark står over for udfordringen at mindske forbrændingen af kommunalt affald og øge genbruget. Dette ville være mere ressourceeffektivt og opjustere genbrugsindustrien.

I nogle områder af landet er der systemer, der tilskynder til, at produktionen af affald begrænses, og at der deltages i affaldssortering. Initiativet bør udvides til hele landet.

Danmark producerer den største mængde kommunalt affald i EU, og andelen af forbrændt affald er højere end i andre EU-lande (54 % i 2012). Ifølge Eurostat ligger Danmarks ressourceproduktivitet på EU - gennemsnittet. Der er potentiale for at øge ressourceproduktiviteten.

I oktober 2013 præsenterede regeringen en ny ressourcestrategi for affaldssortering - "Danmark uden affald. Genanvend mere - forbrænd mindre". Regeringen har også til hensigt at præsentere en strategi for affaldsforebyggelse.

⁽¹⁰⁾ <http://produktivitetskommissionen.dk/publikationer>.

⁽¹¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1198_da.htm

⁽¹²⁾ COM/2014/015 final: Politikramme for klima- og energipolitikken i perioden 2020-2030.

⁽¹³⁾ Smart Grid-Strategi, Klima-, Energi- og Bygningsministeriet, Maj 2013.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/energy/doc/2030/20140122_swd_prices.pdf.

3.4.5 Markedsadgang, infrastruktur og tjenesteydelser

Markedsadgang

Én af Danmarks største udfordringer er den svage konkurrence på hjemmemarkedet og den begrænsede tilstedeværelse af udenlandske konkurrenter i bygge- og anlægssektoren. Dette resulterer i højere priser kombineret med en svag relativ produktivitetsvækst sammenlignet med andre medlemslande i EU.

Anvendelsen af nationale standarder for specifikke byggematerialer og standarder for byggeprocessen gør det vanskeligt at vinde indpas på det danske marked. Produktivitetskommissionen har foreslået, at man harmoniserer nationale standarder inden for bygge- og anlægssektoren med internationale standarder, og at kommunale byggetilladelser strømlines. Der er derfor blevet kigget nærmere på nationale standarder, og regeringen agter at internationalisere og forenkle lovgivningen for f.eks. byggematerialer og byggetilladelser.

Selv om elektricitets- og gasmarkederne er blevet liberaliseret, er det kun et begrænset antal forbrugere, der har gjort brug af deres ret til at skifte leverandør. Denne situation kan forbedres ved hjælp af erhvervsordninger, der gør det nemmere at skifte leverandør.

Derudover har Produktivitetskommissionen anbefalet, at man for at fremme konkurrencen på markedet og mindske produktivitetsgabene fjerner restriktionerne for detailvirksomhederne ⁽¹⁵⁾. De foreslåede foranstaltninger, der har til henblik at øge konkurrencen, omfatter mere fleksible regler for hvor butikkerne må placeres, muligheden for at etablere større butikker og vedtagelsen af lokalplaner.

Infrastruktur

Danmark har en moderne infrastruktur med lufthavnsknudepunktet liggende i København, en velfungerende havn og god jernbane- og vejinfrastruktur. Ikke desto mindre viser de seneste oplysninger fra Eurostat, at tilfredsheden med infrastrukturens kvalitet er faldet, da Danmarks bruttoinvesteringer i og vedligeholdelsesudgifter til transport er blandt de laveste, udtrykt i procent af BNP. Der findes dog en række projekter, der er

⁽¹⁵⁾ Planmæssige begrænsninger for større detailforretninger.

vigtige for transittrafikken mellem Skandinavien og resten af Europa, nemlig den planlagte faste jernbane- og vejforbindelse over Femern Bælt samt modernisering af forbindelsesleddene og den allerede faste forbindelse over Storebælt og den over Øresund til Sverige.

Tjenesteydelser

Tjenesteydelser er kendetegnet ved en lovgivning og forretningspraksis, der hæmmer konkurrenceevnen. Den danske detailsektor er meget koncentreret, da de fem største detailvirksomheder tegner sig for 90 % af markedet. Den er kendetegnet ved konkurrenceproblemer, der skyldes en lav andel af udenlandsk ejede virksomheder, høje priser og få store detailvirksomheder, der er underlagt strenge regler for etablering.

Derudover ligger produktiviteten for den danske detailsektor under EU-gennemsnittet. Det gælder både med hensyn til vækst og til niveau.

I sin slutrapport fra marts 2014 kom Produktivitetskommissionen med anbefalinger til, hvordan man gennem forbedret produktivitet kan fremme væksten i den danske økonomi. Anbefalingerne omfattede øget konkurrence inden for de indenlandsk orienterede servicesektorer, den offentlige forvaltning og erhvervs klimaet.

Modernisering af den offentlige forvaltning

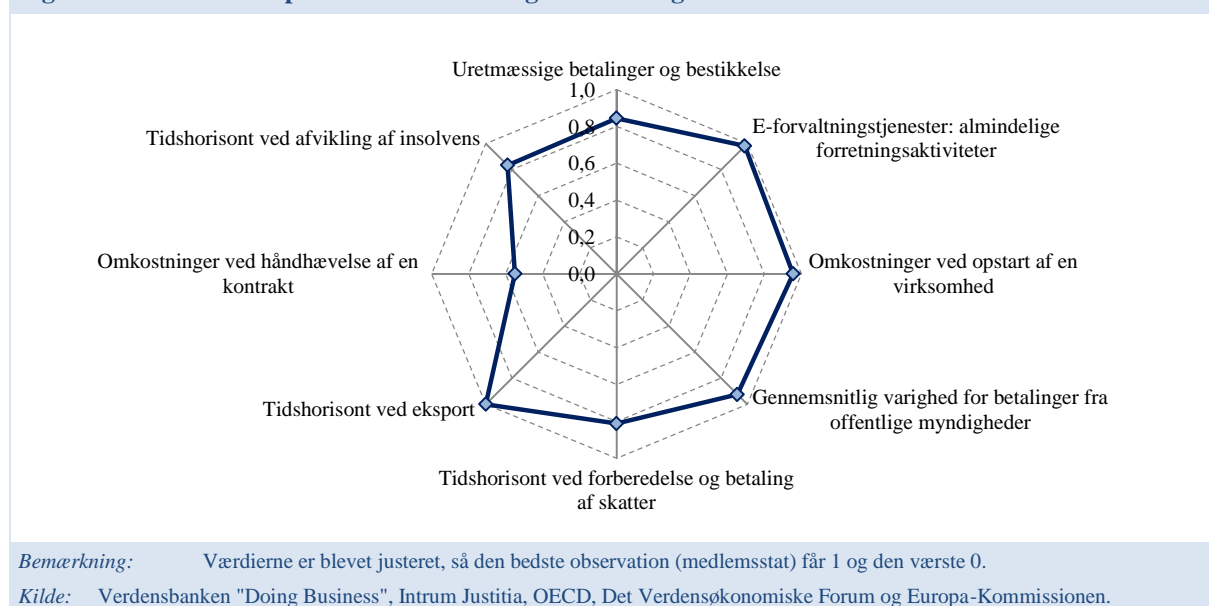
Danmarks offentlige forvaltning er velfungerende sammenlignet med andre EU-lande og er én af de mest moderne i EU. Sammensatte indikatorer for forvaltningseffektivitet, svig og korrupsion, virksomhedsopstart og udstedelse af erhvervstilladelser, offentlige indkøb, overholdelse af skattelovgivningen og det civile retlige område ligger over EU-gennemsnittet ⁽¹⁶⁾.

Figur 3.4.3 viser Danmarks ekspertise i offentlig forvaltning af konkurrencedygtighed, der angives ved at anvende indikatorerne fra de bedste og dårligste medlemslande som sammenligningsgrundlag ⁽¹⁷⁾. Indikatorer for den tid og de omkostninger, der er

⁽¹⁶⁾ Europa-Kommissionen, "Excellence in public administration for competitiveness in EU Member States".

⁽¹⁷⁾ Indikatorerne er blevet normaliseret (minimumsværdi - observeret mindst = 0, maksimumsværdi - observeret mest = 1). For yderligere oplysninger henvises til følgende rapport: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/monitoring-member-states/improving-public-administration/files/pa_report_en.pdf.

Figur 3.4.2: Samlet profil for den offentlige forvaltning - Danmark

forbundet med at starte en virksomhed, er blandt de højeste. Indikatorerne for e-forvaltningstjenester og bureaukrati giver også anledning til problemer.

Produktivitetskommissionen har foreslået nye løsninger til at forbedre den offentlige forvaltnings effektivitet. Løsningerne omfatter, at man systematisk mindsker bureaukrati og forenkler lovgivningen, at man inden for den offentlige sektor arbejder for brede og fleksible kollektive overenskomster, og at man involverer private virksomheder, samarbejdspartnere og brugere i udviklingen af nye offentlige tjenester.

Iværksætter og "Small Business Act" (SBA)

Danmark har et erhvervs-klima, der støtter små virksomheder, og der drager fordel af at være én af Europas bedste erhvervsorienterede økonomier, som er kendetegnet ved meget korte opstartstider og meget fleksible arbejdsmarkedsregler. Disse forhold bekræftes også i ovenstående figur. Myndighederne undersøger konstant retsgrundlaget for at fremme SMV-væksten. Der laves enklere regler, og de administrative procedurer forenkles i national lovgivning og nationale politikker. Ministerier og forvaltninger er forpligtede til at høre erhvervs-sammenslutninger og/eller etablere små erhvervspaneler i alle faser af de lovgivningsmæssige og politiske processer. For eksempel gør Virksomhedsforum (et onlineforum, hvor SMV'er og andre virksomheder kan foreslå ændringer af forvaltningen) det muligt for SMV'er at kommunikere direkte med de danske myndigheder.

Arbejdsmarkedet anvender flexicurity-modellen, der kombinerer fleksible regler for ansættelse og afskedigelse med et generøst socialt sikkerhedsnet i form af indkomstkompensation i tilfælde af arbejdsløshed. Derved sænkes omkostningerne til op- eller nedjustering af forretningsaktiviteter.

For investorer er høje skatter og leveomkostninger dog stadig et problem⁽¹⁸⁾.

3.4.6 Konklusioner

Danmark har fortsat én af Europas mest konkurrencedygtige økonomier med infrastruktur af høj kvalitet og moderne fleksible arbejdsmarkedsregler. Der er dog plads til forbedringer for så vidt angår nemmere adgang til finansiering og øget konkurrence på markederne for tjenesteydelser og byggeri.

For at kunne forbedre økonomiens bæredygtighed ville det gavne Danmark, hvis man fortsætter med at nedbringe affaldsproduktionen og andelen af affald, der forbrændes, og i stedet øger genbruget.

Selv om Danmarks offentlige forvaltning er én af de mest moderne i EU, kan effektiviteten øges ved at udvide e-forvaltningstjenester og nedbringe bureaukrati.

⁽¹⁸⁾

http://www.oecd.org/eco/surveys/Overview_Denmark_2014.pdf.